
ETNOLOG PROF. DR. VILKO NOVAK

ANKA NOVAK

Slovenec, Prekmurec, slavist, etnolog in na splošno humanistično široko razgledan svetovljan — vse to je združeno v osebnosti dr. Vilka Novaka, upokojenega profesorja etnologije na Filozofski fakulteti ljubljanske univerze. Nemir njegovega ustvarjalnega duha si je že od študentskih let naprej utiral poti na različna področja raziskovanj. Literarna zgodovina, jezikoslovje, etnologija so stalnice v njegovem delovanju in znanstvenem zanimanju, le da je v različnih obdobjih odmerjal več svojih moči zdaj tej zdaj drugi smeri. Nalog, ki si jih je naložil, se je vselej loteval z občutljivostjo človeka, širino svoje izobrazbe, ki jo še posebej zaznamuje dobro poznavanje tujih jezikov, s prodornostjo, doslednostjo in natančnostjo znanstvenika. Ko v Vilku Novaku naglašamo Prekmurca, imamo v mislih predvsem njegovo zavezanost in dolg, ki ga je čutil v sebi, dolg v odkrivanju specifične zgodovinske, jezikovne, kulturnozgodovinske in etnološke podobe rodnega Prekmurja, stoletja odrezanega od kulturnih gibal, ki so krojila razvoj v osrednjih slovenskih pokrajinah. Zazrtost v pojasnjevanje slovenske zgodovinske, jezikovne in kulturne identitete Prekmurja na stičišču treh kultur odseva iz celotnega publicističnega dela mladega Vilka Novaka. V svoji Bibliografiji o Slovenski krajini, objavljeni v zborniku *Slovenska krajina* (1935), ki ga je tudi sam uredil (dve leti po diplomi na slavistiki), je svoje obsežno, a razdrobljeno publicistično delo, vezano na ta prostor, predstavil v naslednjih razdelkih: Pregledi, Pokrajina in Ljudstvo, Zgodovina, Slovstvena zgodovina in biografsko gradivo, Jezikoslovje, Narodopisje in Rabski Slovenci. Najpomembnejše je v tem obdobju njegovo literarnozgodovinsko delovanje. Že naslednje leto je izdal v knjižni obliki svoj prvi *Izbor prekmurske književnosti*, ki je V. Novaka zaznamoval kot človeka in je ostal tudi kasneje, ko se je njegovo zanimanje in delovanje prevesilo v etnologijo, stanovita sestavina njegovih iskanj. Ko je leta 1976 — štirideset let po prvi izdaji — v razširjeni in izpopolnjeni obliki izšel njegov drugi *Izbor prekmurskega slovstva*, je svoj odnos do njega izrazil tudi v uvodnem posvetilu: »To svoje delo... v spoštovanju in hvaležnosti posvečam vsem, o katerih v njem govorim, ob katerih sem se pred šestdesetimi leti učil slovensko brati in čutiti, o katerih sem pol stoletja zbiral gradivo in skoraj toliko let skušal povedati nekaj novega — kljub vsem težkim razmeram in drugačnemu poklicnemu delu.« Občutljivost literarnega esteta in jezikoslovca za lepoto in prisotnost slovenske besede — govorjene in pisane — je prav gotovo ena izmed značilnosti Vilka Novaka. Kaj ni zakoreninjena v njegovem otroštvu, zaznamovanem z omejeno rabo maternega jezika, ki so ga madžarski oblastniki zaničljivo

imenovali jezik Vendov? Prvi razredi njegove šole v Bogojini segajo namreč v čas stopnjevanega pritiska madžarizacije v Prekmurju.

»Osnovna značilnost njegovega značaja je bila čustvenost in z njo vezana odkritost. Iz obeh je izvirala njegova dobrot, njegov pošten odnos do ljudi, njegova delovna vnema in vztrajnost. Izredna delavnost je bila vsem vidna lastnost njegovega življenja.«¹ S temi besedami je Vilko novak predstavil človeško podobo svojega rojaka, vzornika in učitelja Avgusta Pavla. Zdi se, da bi ta ocena lahko veljala tudi za njega samega. Kot prostrana rodovitna prekmurska pokrajina, kjer se na obzorju brez prehodov stikata zorana zemlja in nebo — zdaj grozeče viharno, drugič spet polno sončne pripeke — se vseda v zavest človeška podoba prof. Vilka Novaka, upokojenega univerzitetnega učitelja na etnološki stolici univerze v Ljubljani.

Rodil se je v obrtniško-kmeči hiši v Beltincih v Prekmurju 28. aprila 1909. Gimnazijo je obiskoval v Murski Soboti in v Ljubljani, kjer je leta 1928 maturiral. Vpisal se je na slavistiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani in diplomiral leta 1933. Pot srednješolskega profesorja ga je najprej pripeljala v Maribor (1933—37), nato v Mursko Soboto in od tam v Kranj (1938—41), nato spet v Mursko Soboto, od koder so ga prestavili v Sento (1942—45), kjer je bil po osvoboditvi šef odseka za prosveto za okraj Senta in ravnatelj gimnazije. Po svoboditvi se je vrnil v Mursko Soboto, od marca do oktobra 1946 je spet poučeval na gimnaziji v Kranju in nato na gospodarski srednji šoli v Ljubljani (1946—1948). Ko je bila leta 1940 ustanovljena na Filozofski fakulteti v Ljubljani stolica za etnologijo, se je odločil za študij tega predmeta in je — s prekinitvijo študija v času vojne — diplomiral iz etnologije leta 1946. Dve leti kasneje je postal doktor etnologije in leta 1948 se začne tudi njegova pot univerzitetnega učitelja. Tedaj je postal asistent za etnologijo, leta 1951 je dobil mesto samostojnega honorarnega predavatelja na Odelku za geografijo. Na docentsko mesto je čakal do leta 1951, ko je bil prvič izvoljen, a ne potrjen, do leta 1955. Deset let kasneje (1965) je bil imenovan za izrednega, leta 1972 pa za rednega profesorja etnologije na Filozofski fakulteti univerze v Ljubljani, kjer je ostal vse do svoje upokojitve leta 1975; od leta 1957 je bil predstojnik seminarja, kasneje Oddelka za etnologijo.

Vsestransko zanimanje za zgodovinsko in kulturno podobo Prekmurja je že v študentskih letih privedlo Vilka Novaka tudi na etnološko področje.² Ob razgledovanju v literaturi se je seznanjal z dotedanjim etnološkim delom. Neposredne pobude je dobival ob delu svojega rojaka, slavista in etnologa A. Pavla. Že leta 1928 je prevedel iz madžarščine njegova *Odprta ognjišča v kuhinjah rabskih Slovencev* (Etnolog 4, 1931, 125—145), v samostojni knjižici je predstavil zbiralca prekmurskega ljudskega izročila, rojaka Štefana Kūharja (1932). Članek *Dijaštvu Slovenske krajine* (Novine, 1931, št. 28) ni le vabilo dijakom k zbiranju snovnih dokazov ljudske kulture za muzej Slovenske krajine; vsebuje tudi sestavine programa za tako delo. *Božič v Slovenski krajini* (Slovenec, 1931, št. 292) je njegov prvi prispevek, s katerim je segel na področje običajev, ki mu je v prvem obdobju svojega etnološkega dela tudi sicer odmerjal več zanimanja.

Ženitovanjski običaji v Slovenski krajini (Mladika, 1935, 65—67), *Lan in njegovi izdelki v Slovenski krajini* (ČZN 31, 1936, 34—37), *Zgodo-*

vina in narodopisje v prekmurski publicistiki (ČZN 32, 1937, 246 do 274), *Apotropejske prvine v slovenskih ženitovanjskih običajih* (Etnolog 14, 1942, 89—95), *Ovčarstvo pod Stolom in v Planici* (Etnolog 15, 1943, 89—95), *Pridelovanje lanu v Slovenski krajini* (Etnolog 17, 1945, 21—42) — to so poglavitvi Novakovi prispevki iz prvega obdobja njegovega etnološkega dela. Ko sam kritično ocenjuje stanje v slovenski etnologiji v obdobju med obema vojnama, pravi, da je bilo »raziskovanje prepuščeno naključni strokovni razgledanosti ljubiteljev. Na veliko škodo napredka smo pogrešali strokovnega usmerjanja in načrtnega, poglobljenega ter organiziranega dela — vse to bi nam mogla nuditi med obema vojnama Etnografski muzej in univerza.«³ V. Novak si je sam iskal teoretične in metodološke opore za svoje delo s študijem literature, v času svojega službovanja v Mariboru pa je navezal tudi osebne stike s tedanjim predstojnikom stolice za etnologijo v Zagrebu, prof. dr. Milovanom Gavazzijem, ki ga je kasneje imenoval »svojega pobudnika in svetovalca.«⁴ To prvo obdobje Novakovega etnološkega delovanja je označil F. Kotnik: »Novak si je z bibliografijo in študijem zgradil temelj za znanstveno delo.«⁵ Po drugi vojni se je prof. Vilko Novak ves zapisal etnologiji in z njegovim imenovanjem za asistenta na stolici za etnologijo (1948) mu je etnološko delo postalo tudi poklic.

S svojim inavguralnim delom *Ljudska prehrana v Prekmurju* (Ljubljana 1947) je vidneje zaznamoval usmeritev svojega zanimanja na področju materialne kulture. S tem delom je postal najboljši strokovnjak za to področje ljudske kulture v Jugoslaviji (B. Bratanič)⁶ in je kasneje ob veliki akciji slovenskih etnologov v zvezi s pripravo vprašalnic za etnološko topografijo slovenskega etničnega ozemlja prispeval svoj delež s teoretičnim, metodološkim in praktičnim vodilom za raziskovanje ljudske prehrane pri nas: *Prehrana* (Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja, Vprašalnice 5, 1976, 1—23). Razen materialne kulture Prekmurja, ki ga je predstavil še v drugih svojih prispevkih, med katerimi omenimo *Lončarstvo v Prekmurju* (SE 3-4, 1951, 111—130), *Kmečko vinogradništvo v Prekmurju* (Zbornik etnografskega muzeja v Beogradu, 1953, 70—76), ga je spet vabila k etnološkemu delu Gorenjska (*Doneski o tkalstvu in suknarstvu med Begunjami in Žirovnico* SE 6-7, 1954, 117—119); predvsem še življenje in kultura Gorenjcev, ki jim je dala posebno vsebino živinoreja kot najpomembnejša oblika njihovega gospodarskega prizadevanja. *Odkup in ureditev pašnih služnostnih pravic v Bohinju* (Slovenija), Zbornik Filozofske fakultete II, Ljubljana, 1955, 257—315 je njegova obsežna študija, zgrajena zlasti na zgodovinskih virih.

Ljudsko stavbarstvo v naši etnografiji (SE V, 1952, 14—18) je razprava, v kateri kritično ocenjuje dosedanje delo na tem področju in daje hkrati smernice za bodoče delo. Skupaj z Borisom Orlom, tedanjim direktorjem Slovenskega etnografskega muzeja, sta se lotevala problematike varstva etnoloških spomenikov in iskala izhod tudi v slovenskem muzeju na prostem.

Ko razmišlja o slovenskem muzeju na prostem, »... kjer bi varstveni in z njimi zvezani problemi prišli najmočneje do veljave«, naglaša: »Ljubljana ima bolj ko kako drugo mesto izredne naravne prednosti za postavitev takega muzeja« (n. d., str. 16). Tako je razmišljal Vilko Novak pred štiriintridesetimi leti! Pregledno za vso Slovenijo — je

pisal še o drugih sestavinah gmotne kulture: *Ljudski lov na Slovenskem v luči narodopisja* (Lovec 35, 1952, 444—450), *Vprašanje nabilnosti pri Slovencih* (SE 10, 1957, 19—28). Na področju ljudske materialne kulture in življenja so vendarle najpomembnejše poglobljene raziskave slovenske živinoreje in mlekarstva. Plod tega dela so bile študije, s katerimi je sodeloval na mednarodnih strokovnih posvetovanjih in jih objavljajl v pomembnih tujih strokovnih publikacijah: *Die Stellung des Alpwesens in Slovenien zwischen dem germanischen und romanischen Raume* (Volkskunde im Ostalpenraum, Graz 1961, 123—134), *Übersicht über Viehhaltungsformen und Alpwesen in Slovenien* (Viehucht und Hirtenleben in Ostmitteleuropa, Budapest 1961, 647—662), *Über die Milchwirtschaft bei den Völkern Jugoslaviens* (Viehwirtschaft und Hirtenkultur, Budapest 1969, 574—602), *Pastirska kultura — vez med narodi srednje Evrope* (referat na Incontri culturali mitteleuropei v Gorici leta 1969). Njegovo delo v slovenščini *Živinoreja* (Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev, Zgodovina agrarnih panog I, 1970, 343—394) je sinteza vseh dotedanjih spoznanj o tej sestavini ljudske kulture in z njo povezanega načina življenja. »Delo *Živinoreja* je izredna, jasna in sistematična sinteza (tudi izven okvira etnologije) o živinoreji pri Slovencih izpod peresa najboljšega poznavalca te strani ljudskega življenja pri nas,« je zapisal v oceni Novakovega dela zagrebški etnolog prof. dr. B. Bratanić. T. Cevc je v svoji oceni naglašal temeljni pomen tega dela na področju raziskav o živinoreji na Slovenskem, saj je avtor v njem zarisal razvojno črto od prazgodovinskih začetkov prek srednjega veka vse do druge svetovne vojne.⁸

Raziskovanje strukture slovenske ljudske kulture je druga izstopajoča smer Novakovega znanstvenega delovanja. Že leta 1951 je na mednarodnem etnološkem kongresu v Stockholmu seznanil mednarodno etnološko srenjo s svojo koncepcijo etnološkega dela z odmevnim referatom *Structure de la culture populaire slovène* in ga nato objavil še v nemški strokovni reviji *Der Aufbau der Slovenischen Volkskultur* (Zeitschrift für Ethnologie 77, Braunschweig 1952, 227—237). S širino svojega poznavanja slovenske ljudske kulture, trdnim jezikoslovnim znanjem in primerjalnim gradivom je odkrival genezo posameznih sestavin slovenske ljudske kulture in ugotavljal značilne plasti v njenem razvoju: staroslovansko, sredozemsko, alpsko in primorsko plast. Na tej podlagi je ob upoštevanju geografskih in zgodovinskih posebnosti slovenskih pokrajin pojasnjeval tipološko različnost slovenske ljudske kulture, ki jo sestavljajo alpsko, osrednjeslovensko primorsko ali sredozemsko in panonsko ali vzhodno območje. Plod dolgotrajnega dela na tem področju je njegova obsežna razprava *Struktura slovenske ljudske kulture* (Razprave IV, SAZU, razred za filozofske in literarne vede, 1958, 5—35), ki jo je kot svoj tehten prispevek k razvoju slovenske etnologije ponovil še v zborniku *Pogledi na etnologijo* (Pogledi 3, 1978, 117—160). Matija Murko in zlasti Stanko Vurnik sta pri nas prva načela to smer raziskovanja. Neposredne pobude za to delo pa je V. Novak dobival zlasti v delu hrvaškega etnologa M. Gavazzija, ki je na podoben način obravnaval ljudsko kulturo Hrvatov. V prizadevanjih, da bi slovensko etnološko misel, ki se je po drugi vojni dušila v zaostalih teoretičnih izhodiščih, dvignil na sodobnejšo evropsko raven, se je v svojem delu posvetil

tudi izrazito teoretičnemu reševanju etnoloških problemov. S svojo razpravo *O bistvu etnografije in njeni metodi* (SE 9, 1956, 7—16) je Vilko Novak prenesel v naš prostor sodobne poglede na stroko, še zlasti v Evropi tedaj zelo odmevno usmerjenost švicarskega etnologa Richarda Weissa. »Enovitost etnološke problematike namesto poprejšnje usmerjenosti na določena področja raziskovanj, etnologija sodobnosti in etnologija, ki ni več le kmetopisje, ampak jo zanima tudi kultura mest, so izstopajoče novosti v etnološkem zanimanju, za katerega se je zavzel in v svojem delu tudi uveljavil Vilko Novak,« poudarja Slavko Kremenšek.⁹ V navedeni razpravi se je Novak prvič zavzel tudi za enotno mednarodno poimenovanje *etnologija* za dvoje, tedaj tudi z nazivi ločenih disciplin (etnologije in etnografije), ker ob sodobnejših pogledih na stroko tako razlikovanje ni več imelo osnove.

V svojem sintetičnem delu, priročniku *Slovenska ljudska kultura* (Ljubljana 1960) je združil vsa svoja dotedanja dognanja in poznavanje naše ljudske kulture ter svoje poglede na stroko. »V njem je podal pregled posameznih področij in kulturnih sestavin glede na njihov izvir, kulturno in tipološko raznolikost in funkcijo. Žal za takratni čas tako pomembno delo nihče od slovenskih etnologov ni primerno ocenil in žal tudi ni v zadostni meri vplivalo na celovit pogled na predmet etnološkega raziskovanja, ki je zastopan v tem delu in ki ga je profesor Vilko Novak dosledno uveljavljal pri svojem delu...«, je bilo zapisano desetletje kasneje.¹⁰

Zgodovina etnologije je stalnica v znanstvenem delovanju prof. Vilka Novaka, tako tudi etnološka bibliografija. V njegovem najnovejšem delu *Raziskovalci slovenskega življenja* (Ljubljana 1986) je zaobsežen velik del njegovih dognanj o začetkih, razvoju, pojmovanjih in načinih etnološkega dela na Slovenskem od J. V. Valvasorja do danes; etnološko zanimive drobce odkriva tudi v delih naših protestantskih piscev. V tem svojem delu je zbral razprave o slovenskih etnologih, ki jih je že poprej objavljial v strokovnem tisku in jih povezal v celoto z novimi razpravami in predstavitevami novih osebnosti iz slovenske etnologije, o katerih doslej še ni pisal. S panoramsko širino, ki zaobseže prostor in čas, s pronicljivostjo raziskovalca in občutljivostjo človeka nam ob posameznih osebnostih odgrinja zgodovino etnološke misli — vse od Trubarja, Valvasorja in prosvetljenjskih piscev A. T. Linharta, B. Hacqueta in J. Košiča do slovenskih etnologov iz generacije, ki ji sam pripada.

S. Kremenšek naglašja izreden pomen dela V. Novaka, ki je z nadrobno analizo del prosvetljenjskih piscev ter etnološkega dela Janeza Trdine odkrival starejše vzporednice sodobnim prizadevanjem v slovenski etnologiji še pred Matijem Murkom, ki je skupaj s Karlom Štrekljem začel z resničnim znanstvenim delom v slovenski etnologiji in ji s svojimi *Nauki za Slovence* dal širok delovni program.¹¹

Dosežke na tem pomembnem področju svojega etnološkega zanimanja je objavljial doma in na tujem: *Die slovenische Volkskunde seit 1920* (Zeitschrift für slavische Philologie 30, Berlin 1962, 180—188), *Die Erforschung der Slovenischen Volksdichtung in den Jahren 1920—1959* (Zeitschrift für slavische Philologie 29, Berlin 1960, str. 183 in sled.), *Delež Slovanov v raziskovanju slovenske ljudske kulture* (SR 19, 1971, 385—403) in ponovitev v nemščini *Der Anteil slawischer*

Volkskundler an der Erforschung der slowenischen Volkskultur (Etnologia Slavica IV, Bratislava), *Madžarski spisi o ljudskem življenju v Prekmurju* (Traditiones 4, 1977, 155—174) in *Etnologija*, — prispevek, v katerem je predstavil zgodovino etnološkega vzgojnega dela na naši univerzi, kjer tudi posebej poudarja naše zamudništvo na tem področju etnološkega delovanja.

Kritičnost, značilna lastnost profesorja Vilka Novaka, ga je pogosto gnala v polemiko. S tem v zvezi je potrebno predvsem omeniti njegovo ostro kritiko zaradi samovoljnega krčenja preglednega dela Slovinci v ruskem priročniku *Narody mira* (*Narody zarubežnej Europi* I, Moskva 1964) in hudih napak ter vsebinskih maličenj njegovega originalnega besedila (Slovinci v *Narody mira*, SE 23—24, 1966, 155—161). Izstopajoče kritično delo je knjiga *Über den Charakter der slowenischen Volkskultur in Kärnten*, *Litterae slovenicae* 9, München 1973, ki je ponovitev in poglobljeno nadaljevanje kritike, namenjene tendencioznim in znanstveno neutemeljenim in površnim predstavitev koroških Slovencev v publicističnem delu nekaterih avstrijskih etnologov. Ob nadrobni analizi spodbija njihova pačenja imena in kulture Slovencev na Koroškem z delom in spoznanji resnejših avstrijskih znanstvenikov in slovenskih znanstvenih delavcev vse od druge polovice 18. stoletja naprej.

Ob svojem pedagoškem in raziskovalnem delu se je živo vključeval tudi v programe etnoloških ustanov doma, v okviru medrepubliškega in mednarodnega značaja. Sodeloval je v terenskih ekipah Slovenskega etnografskega muzeja, Mestnega muzeja v Celju, jih tudi vodil, od leta 1950 je bil sodelavec komisije, nato Inštituta za Slovensko narodopisje pri SAZU¹². Bil je med ustanovitelji Etnološkega društva Jugoslavije (1957), njegov odbornik, v prvi polovici sedemdesetih let tudi njegov predsednik in odbornik slovenske podružnice EDJ. Sodeloval je v komisiji za etnološki atlas Jugoslavije in bil njen poverjenik za Slovenijo. Prevedel je slovenske vprašalnice za Etnološki atlas Jugoslavije, si naložil široko organizacijsko mrežo in sodeloval pri izdaji osmih poskusnih kart. *Etnološki atlas v Evropi* (Traditiones 3, 1974, 175—182) je njegov prispevek, kjer posreduje svoje poglede na pomen kartografskega dela na področju etnologije. Mnogo časa in naporov je namenil delu za etnološki atlas.

Njegovo strokovno poseganje v mednarodni prostor je zavzemalo različne oblike delovanja. Pri svojem znanstvenem raziskovalnem delu je intenzivno vključeval komparativno gradivo, vzpostavljal mostove med sosednjimi etnologijami v okviru mednarodnih znanstvenih posvetovanj, še v večji meri pa z razpravami v tisku seznanjal z našim etnološkim delom tuje etnologije in nas z njihovim delom. Še posebno je utrjeval vezi med našo in madžarsko etnologijo.

Odkar je leta 1985 odložil obveznosti univerzitetnega učitelja — mentorja pri pripravi doktorskih disertacij, usmerja svoje raziskovalno delo na področja, ki so na stičišču zanimanja obeh znanosti, ki jima pripada — slavistike in etnologije. Nova, razširjena izdaja *Izbora prekmurskega slovstva* je literarnozgodovinsko in tudi etnološko dejanje. Ne le zavrlo ljudskih pesmi, povedk in drugih etnološko pomembnih originalnih besedil, ki jih je vključil v ta izbor; zanimive so zlasti uvodne študije, v katerih z različnih zornih kotov osvetljuje tudi etnološko pomembne sestavine prekmurskega slovstva: jezik,

ljudske pesmi, pripovedništvo, rokopisne pesmarice in za etnologijo Prekmurja pomembne pisatelje in raziskovalce. Domača književnost je vse do osvoboditve 1919 »... v materinščini ohranjala in utrjevala v tej krajini slovenski jezik in z njim slovensko zavest...« in oblikovala kulturno raven rojakov — v vsem tem je tudi etnološko pomembna njena pričevalnost. Na stičišču zanimanja obeh strok je knjiga njegovega brata Franca Novaka, kmeta iz Betlinec *Slovar beltinskega prekmurskega govora*, delo, ki ga je dokončal, uredil in napisal zanj uvod V. Novak. Etnologiji in literarni zgodovini pripada njegovo delo *Slovenske ljudske molitve* (Ljubljana 1983).

V tej knjigi je v ponatisu zbral vse gradivo iz Štrekljevih Slovenskih narodnih pesmi, vse gradivo, ki je izšlo v samostojnih zbirkah in časopisih po izidu Štrekljeve zbirke, pa tudi bogastvo novega terenskega gradiva, ki ga je v zadnjem času zbral avtor sam. V uvodni študiji razčlenjuje gradivo z gledišča etnološkega pojmovanja in poznavanja podobnega gradiva pri drugih narodih.

Z vsem, kar je že postoril, in z delom, ki ga še obljublja, se nam častitljiva leta prof. Vilka Novaka razodevajo polna ustvarjalnega zagona in dragocenih sadov za dvoje svetov, ki jima pripada — za etnologijo in slavistiko.

Prispevek je bil prvotno namenjen za objavo v knjigi Vilka Novaka, Raziskovalci slovenskega življenja, vendar se avtor knjige iz osebnih razlogov ni strinjal z objavo.

OPOMBE

- ¹ V. Novak, Zivljenje in delo Avgusta Pavla, Razprave 7, 1970, 295—296 isti, Izbor prekmurskega slovstva, Ljubljana 1976, 9—11
- ² Primerjaj: A. Baš, Etnolog, literarni zgodovinar in pedagog dr. Vilko Novak, Panonški zbornik, 1966, 50—53
- ³ V. Novak, Etnografsko delo Franca Kotnika, SE 5, 1952, 181
- ⁴ isti, Milovan Gavazzi osemdesetletnik, Traditiones 4/1975, 1977, 303
- ⁵ F. Kotnik, Pregled slovenskega narodopisja, Narodopisje Slovencev I, 1944, 46
- ⁶ Arhiv Filozofske fakultete univerze v Ljubljani
- ⁷ H. Ložar, Prof. dr. Vilko Novak šestdesetletnik, Glasnik SED 10, 1969, 3—4
- ⁸ Arhiv Filozofske fakultete univerze v Ljubljani
- ⁹ T. Cevc (Ocena) Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev, Zgodovina agrarnih panog I, Agrarno gospodarstvo, Zivinoreja, Traditiones 2, 1973, 274—276
- ¹⁰ S. Kremenšek, Družbeni temelji razvoja slovenske etnološke misli, Pogledi na etnologijo, Pogledi 3, 1978, 52—53
- ¹¹ D. Krncl-Umek, Profesorju dr. Vilku Novaku ob sedemdesetletnici, Glasnik SED 19, 1979, št. 2, str. 47
- ¹² S. Kremenšek, Razsvetljenje in etnološka misel, Obdobje razsvetljenstva v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi, Obdobja 1, 1979, 409—419
- ¹³ isti, H genezi razmerja med etnologijo in slavistiko, Glasnik SED 20, 1980/2, 37—41
- ¹⁴ isti, Mesto Janeza Trdine v razvoju slovenske etnološke misli, Janez Trdina — etnolog, 1980, 16—19
- ¹⁵ N. Kuret, Komisija (1947—1951) in inštitut za slovensko narodopisje SAZU (od l. 1951), Nastanek, razvoj, delo, Traditiones 1, 1972, 13—30

Anka Novak

PROFESSOR VILKO NOVAK, PH. D.

The article presents the personality and work of Professor Vilko Novak, Ph. D., who was for many years a lecturer and Head of the Department of Ethnology at the Faculty of Arts in Ljubljana.

He was born on 28th April, 1909, at Beltinci, Prekmurje, into a family of craftsmen and peasants. He attended grammar school in Murska Sobota and then entered the Faculty of Arts in Ljubljana, where he graduated in Slavonic studies in 1933 and in ethnological studies in 1946. Two years later he received his doctor's degree in ethnology, having published his inaugural work, *Popular Eating Habits in Prekmurje*, in Ljubljana in 1947. The year 1948 also marks the beginning of his academic career.

His manifold interest in the historic and cultural image of his native region of Prekmurje attracted him to ethnology already when he was a student. At the beginning of his scientific career he was engaged mainly in the study of the literary history of Prekmurje, which he viewed very broadly. In the latter half of the thirties he was becoming increasingly concerned with ethnology, and searched for his own theoretical and methodological guides for study. His first objects of research were mostly social and spiritual cultures, but after World War II he started to study material folk culture and the structure of Slovene folk culture, and to join in international activity in the field of ethnological studies through his findings (Stock-farming, The Economic and Social History of the Slovenes, The History of Agricultural Branches I, Lj. 1970; The Structure of Slovene Folk Culture, Razprave 2. razreda SAZU IV, Lj. 1958). In order to update the post-war Slovene ethnological science, he worked on purely theoretical problems of the science and transplanted contemporary views on ethnology (the ethnology of the contemporary, rural ethnology, emphasizing the importance of the integrity of ethnological issues) into Slovenia. His book entitled Slovene Folk Culture (Lj. 1960) contains a synthesis of all his own findings and of all the knowledge of our folk culture compiled until then: it is also a synthesis of his views on ethnology. Prof. Novak's critical mind, his characteristic feature, often involved him in fierce polemics (*Über der Charakter der slowenischen Volkskultur in Kärnten, Litterae slovenicae* 9, München 1973). By means of his wide knowledge of Slovene folk culture, his familiarity with other national ethnologies and his knowledge of foreign languages, Prof. Novak built bridges between Slovene and other national ethnologies, particularly between those of Slovenia and Hungary. He participated actively in the programmes of national as well as foreign ethnological institutions. He worked on the Committee for the Ethnological Atlas of Yugoslavia, where he represented Slovene ethnology. The fruits of life-long interests, literary history and ethnology, are collected in his books *A Selection from the Literature of Prekmurje*, and *Slovene Folk Prayers*. A prominent constant of his scientific work has always been the history of ethnology. His latest book, *The Researchers of Slovene Life*, contains a collection of all the papers he has published in various scientific reviews before, to which he has added some new papers and an outline of the personalities of Slovene ethnologists, complemented by a survey of his own findings about the beginnings, development, aspects and methods of ethnological activity on Slovene grounds from the 17th century to the time of his own generation.